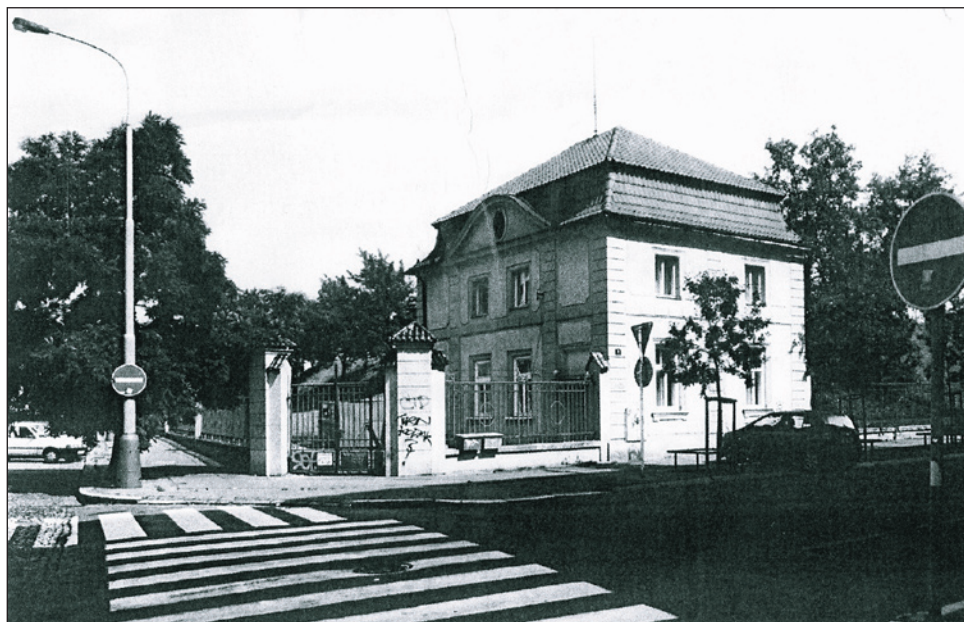

Žižkovské listy

Čtvrtletník Klubu přátel Žižkova

Číslo 47, říjen 2010

Vodárna na Vinohradech

**Uzduchem už táhne vůně tlení,
tak tesklivá, tak tesklivá,
co kvetlo zvadlo, co bylo není,
tmy přibývá, tmy přibývá.**

**Tmy přibývá v zahradách i v očích lidí,
list za listem kane do trávy,
špeh smutek kol zdí a domovů slídí,
mráz je promění v šatlavu.**

Olga Scheinpflugová

Emanuel Štěpán Petr, varhanář na Žižkově

Emanuel Štěpán Petr byl jedním z nejvýznamnějších českých varhanářů koncem 19. a počátkem 20. století. Narodil se 25. prosince 1853 v Opočně jako syn místního kantora. Vyučil se v nedaleké Dobrušce u Františka Jiráka a dále se zdokonaloval u pražských varhanářů K. Eisenhuta, H. Schiffnera. I při cestách po zahraničí (pracoval mj. i ve Vratislavi).

V roce 1882 si zařídil vlastní dílnu v Praze na Žižkově, ze které se v krátké době stal vedle podniku H. Schiffnera největší varhanářský závod v Praze s širokým okruhem působnosti. Za víc než 40 let trvání dílny vyšlo z jeho ruky celkem 351 varhan, od jednomanuálových nástrojů o několika málo rejstřících až po velké chrámové varhany se třemi manuály a několika desítkami rejstříků, od nástrojů s čistě mechanickou hrací a rejstříkovou trakturou přes nástroje s „Barkerovou pákou“ až po čistě pneumatické varhany.

Z nejvýznamnějších nástrojů lze vybrat zejména varhany v kostele sv. Ludmily v Praze na Vinohradech (18998, III 46), svatého Cyrila a Metoděje v Praze-Karlíně (1898, III/61), sv. Mořice v Kroměříži (1910, III/46), sv. Ignáce v Praze (1912, II/50), sv. Prokopa v Praze na Žižkově (1912, III/42), dále v Klatovech, Jičíně, Hořicích, Roudnici

nad Labem, Čáslavi, v Plzni a jinde. Kromě českých zemí postavil Petr několik desítek varhan v Polsku, Rumunsku a Rusku. V jeho dílně se vyučila řada varhanářů, z nichž se posléze stali jeho kmenoví zaměstnanci, kteří přispívali k dobrému jménu firmy.

Emanuel Štěpán Petr měl nesporně velký talent, již jeho současníci oceňovali jeho intonérské ladičské schopnosti. Kromě toho byl i velmi ctižádostivý, vynalézavý a nepochybně i podnikatelsky zdatný. Neváhal

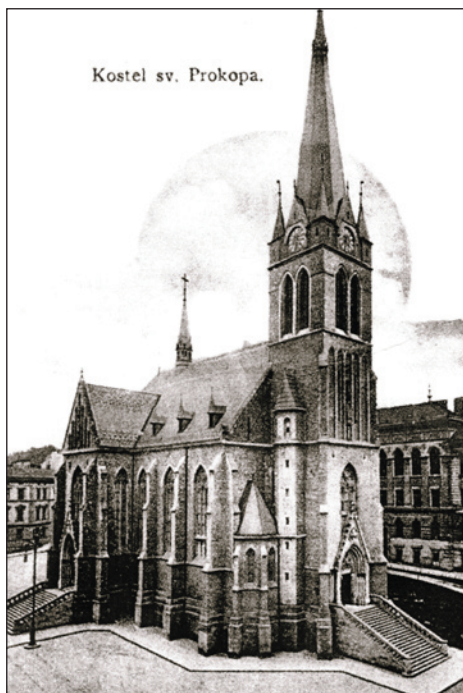
jít do tvrdých konkurenčních sporů, patentoval řadu vynálezů, nejen v rámci habsburské monarchie, ale i v Německu, Francii a Anglii, účastnil se řady výstav, z nichž si přivázel ocenění (mj. státní diplom na Zemské jubilejní výstavě v Praze v r. 1891). Byl jmenován přísežným znalcem c.k. Zemského soudu v Praze a byl činný i veřejně jako dlouholetý člen výboru Obecné jednoty Cyrilské a Ředitelství křesťanské akademie.

Emanuel Štěpán Petr zemřel v Praze dne 26. února 1930 ve věku 77 let.

Zdroj: Varhany a varhanáři v Čechách, www.varhany.net

Po smrti M. Š. Petra údajně jeho firmu dále vedli několik let dva jeho spolupracovníci, ale firma posléze zanikla-

Přemysl Kšica

Zahájení sbírky na opravu varhan u sv. Ludmily

Dnem 16. září 2008 byla zahájena sbírka na kompletní pietní restaurování varhan v kostele sv. Ludmily na nám. Míru v Praze 2. Tuto sbírku vyhlásilo Občanské sdružení pro opravu varhan v kostele sv. Ludmily, které při této příležitosti přichystalo různé společenské a kulturní akce. Varhany postavil Emanuel Štěpán Petr v roce 1898 a mají opusové číslo 117. Stojí na hlavním kúru v bohatě zdobené dubové skříni, navržené v novogotickém stylu. Je pravděpodobné, že na návrhu varhaní skříně spolupracoval i architekt kostela Josef Mocker.

Varhany byly stavěny přímo na míru kostela sv. Ludmily a v současné době jsou jediným dochovaným a hrajícím velkým původním dílem Emanuela Štěpána Petra. Patří mezi historicky a umělecky nejcenější nástroje v České republice. Bohužel, v současné době je jejich technický stav ne-

vyhovující a je nutné provést celkové pietní restaurování.

Emanuel Štěpán Petr měl svou dílnu v Praze na Žižkově, v Chodské ulici. Až do současnosti se dochovalo několik nástrojů z této dílny, ale z největších a nejcenějších Petrových nástrojů se do dnešní doby zachovaly pouze varhany u sv. Ludmily v Praze. Ostatní nástroje byly buď přestavěny, nebo podlehly zničení. Další dochované menší varhany z této dílny jsou např. v Praze u sv. Jiljí, v Křečovicích v kostele u sv. Lukáše, v Kralupech nad Vltavou v kostele Nanebevzetí Panny Marie a na mnoha dalších místech. Varhany exportoval nejen do tehdejšího Rakousko-Uherska, ale i do zámoří. Dále se podílel na opravách a přestavbách mnoha varhan.

Zdroj: Varhany a varhanáři v Čechách, www.varhany.net

Foto na str. 2: kostel sv. Prokopa na Žižkově, na této straně: kostel sv. Ludmily na Náměstí Míru. Zdroj: kniha o Praze 3,

Zasmějme se v 18. století

Nejlepší tři lékaři na světě

Krátce před svou smrtí znamenitý ruský lékař Pirogov řekl doslovně: „Umírám a zanechávám tu tři veliké lékaře, kteří ve všech případech mohou pomoci.“ Když si umírající odpočinul, vydechl a pokračoval k velikému překvapení a zklamání okolostojících četných ruských lékařů, kteří mysleli že uslyší jména oněch znamenitých ruských lékařů: „První z těchto velikých lékařů je VODA, druhý POHYBOVÁNÍ a třetí STRÍDMOST.“

Slavný náš básník Čelakovský byl ustavičně obtěžován dopisy nějakého domyšlivého neúnavného veršotepce, který se chtěl dovědět úsudek o svých duševních plodech. Když však Čelakovského nepřestával soužit, tak mu jednou napsal: „Milý pane, já jsem umřel a nemohu tedy na Vaše listy odpovéděti.“

Když roku 1850 J. A. Gabriel chtěl vydat spisy Jaroslava Langerera, z toho důvodu psal otci. Otec mu odepsal německy a připojil nakonec česky tato slova: „Píši německy, protože za chyby v němčině se nestydím: ale v češtině by to bylo jinak.“

Hudební skladatel Jiří Benda byl velmi často rozrztý. Po úmrtí své milované choti posadil se k piánu aby utišil svůj bol kouzelnou mocí zvuků hudebního nástroje. Mezi hrou mu však připadlo, aby úmrtí své choti oznámil svým přátelům a známým. Měl však ve zvyku nic nedělat bez rady své manželky. Šel tedy do jejího pokoje, otevřel dveře a začal se ptát: „Co myslíš drahá...“ V tom uviděl mrtvé tělo své choti. Bolestnějšího klamu snad není.

Ze Studentských listů, 1882, Praha

Kde vznikl Švejk?

Velké věci bývají jednoduché a prosté. Někdy o nich rozhoduje náhoda. Jednou odpoledne – bylo to v druhé polovině února 1921 – octl se Franta Sauer, žižkovský dobrodruh a peripatetik, v hospůdce U Pánků ve Veleslavínově ulici č. 15. Hostinský Pánek tu vyvářel poměrně laciné obědy na potravinové lístky. Chodil sem také Jaroslav Hašek, který bydlel nedaleko v Riegrově ulici č. 33 (dnes Bořivojova) a častokrát mu zde schovávali obědy až do večera. Hostinský vyráběl různé likéry a Hašek znalecky určoval jejich jakost. Ale to odpoledne měl Sauer smůlu. U stolu u kamen poblíž výčepu, kde sedávali dlouho do odpoledne, byla jen Šura. Hašek se zdržel někde v Praze. „Chodí prý psát do redakce Českého slova fejetony, ale já vím, že se tam schází s tetičkou,“ stěžovala si Šura Sauerovi. „Tetička“ byla první žena Haškova, Jarmila, s níž po návratu do vlasti opět navázal styky. Mnozí předváleční kamarádi se na něj hněvali, že opustil legie a přidal se k ruské revoluci. Přivítal proto nabídku svého věrného kamaráda Sauera a uchýlil se se svou ruskou družkou na Žižkov do periferní bohémské enklávy. „Přece jsem žádnému z nich nikdy neublížil,“ prohodil k Sauerovi hořce. „Řekni, Franto, co na mě vlastně chtějí? Z Červené sedmy mě vyhodili, o pořádné místo nezavadím, ostatní mají prebendy, já se tu protloukám všelijak a i to jim vadí...“ Šura se pokoušela přihřát svou polívčičku, ale Hašek jen mávl rukou. Nechlácholil ji jako jindy. Nenaklání se k Sauerovi, šeptal spiklenecky: „Mám dvě ženy a obě klamu.“ Byl po válce naplněn hořkostí, spálen, znechucen k nevydržení. Venku se smráká, ještě jedno nezbytné kafe s

rumem po obědě a je ticho. Náhle Hašek vstal, chodil rozhořčeně po výčepu. Zdálo se, že o něčem usilovně přemýšlí. Vtom se málem zasmál. „Už to mám, Franto, už jsem se rozhodl. Já jim ukážu, jaká je pravá povaha a co dokážeme. Budu psát Švejka, ale žádnýmu to nedám!“ „Tomu nerozumím,“ na to Sauer. „To si chceš psát pro sebe nebo to číst někde v hospůdce?“ „Nesmysl. Človče, Švejk je velká věc! Světová válka v kostce! Budem to vydávat sami. Ty budeš můj nakladatel.“ Po těch slovech zavládlo ticho. Hašek se uklidnil, usedl zpátky ke stolu, objal náhle Šuru a vlepil jí pořádnou hubičku. Počkej, vysměju se všem vašim pitomcům, i starému Rakousku, které jsme tak parádně zavlíkli do republiky. Počkej, uvidíš...“ Protože hostinský Pánek už jevil nepokoj, připravoval a uklízel stoly na večeri, šlo se na štamprli k Táboritovi a potom do Husovky ke Šnorovi na pivo. Dříve, než se mohly zrodit první stránky Švejka, vzniklo podivuhodné bohémské nakladatelství Hašek, Sauer a spol. Ale světová literární historie, ježto bude chtít být spravedlivá, nesmí zapomenout ani na malou stísněnou hospůdku U Pánků na Žižkově, kde první nápad vlastně vznikl.

Růžové podnikání

Haškův Švejk vznikl v malých žižkovských hospůdkách, v situaci jako snad žádné dílo světové literatury. Nebylo jediné kapitoly, jediného příběhu, který by Hašek nevyprávěl v kruhu posluchačů, dáváje bedlivě pozor, jaký dojem jeho vyprávění vyvolá. A nazítří vyprávěl příběh jinde a jinak, s dalšími podrobnostmi.

Ohlas prostých lidí, jejich bezprostřední reakce nahrazovaly mu literární kritiku. Hašek byl spokojen, že jeho vyprávění s úsměvem komentovali lidé zkušení a světem protřelí, zejména veteráni první světové války. Konečně se podařilo dát dohromady první sešit a začala bludná pouta za penězi, neboť tiskárna pana Neuberta požadovala alespoň zálohu. Hašek se Sauerem však neměli ani vindru. Obrátili se nejprve na hostinského Lipperta od Města Kroměříže, ale ten odmítl se podnikem zúčastnit. V přesvědčování však byl Sauer nepřekonatelný, nadarmo nebyl pojišťovacím agentem a nechodil po Žižkově s rancem prádla jako podomní obchodník, ještě než si otevřel svůj vlastní krám. Pro společný podnik získal fotografa Václava Čermáka, jemuž namluvil, že se dá na literatuře vydělat mnoho peněz. Za týden po rozmluvě u Pánka kráčeli oba „nakladatelé“ parkem na Kolárovo náměstí 22, kde jejich budoucí společník bydlel. Bylo ujed-

náno, že jako nakladatelé budou uvedeni pouze Čermák a Sauerův bratr Arnošt. (Hašek a Sauer zůstali tichými společníky. Praktický Franta to v důvěrném kruhu zdůvodňoval takto: „Já mám obchod, ale Arnošt, klempíř, nemá nic. Alespoň mu nemůžou nic vzít.“) Jednání bylo slavnostní. Po řádném posilnění se Hašek ujal slova a objasnil, jakého historického okamžiku jsou svědky. „Staneme se osou,

kolem které se bude otáčet dosud chudická a nedomrlá česká literatura,“ prohlásil sebevědomě, ačkoliv ho Sauer kopal pod stolem do nohy. Po přátelském potýkání a polibku byla akciová společnost na vydávání Osudů dobrého vojáka Švejka založena. Odrazem růžových nadějí byl reklamní plakát, který Hašek se Sauerem ihned vytvořili, jeho text neměl daleko k tehdejší barnumské reklamě: „Ať žije císař František Josef I.“ Zvolal Dobrý voják Švejk, jehož osudy za světové války líčí Jaroslav Hašek ve své nové knize Osudy dobrého vojáka Švejka za světové i občanské války zde i v Rusku. K tomuto podtitulu, který je důkazem, že původně

Hašek zamýšlel dovést Švejkovy příběhy i do dob občanské války v Rusku a do návratu do republiky, připojil autor vymyšlené reklamní slogany:

S českým vydáním vychází kniha v právech originálu současně v překladech ve Francii, Anglii i Americe. První česká kniha přeložená do světových jazyků! Nejlepší humoristicko-satirická kniha světové literatury! Vítězství české knihy v cizině! Nejlepší česká kniha! První náklad 100 000 exemplářů!

Na obálce prvního sešitu prohlašují oba nakladatelé svorně: Revoluce v české literatuře! Vyhodte ze svých knihoven Tarzana v pralese a různé blbě překlady krváků! Vzmužte se k energickému činu a ukažte, že máte smysl pro čistou českou

knihu! Neslibujeme vám žádných premií, ale ukážeme vám, že dostanete nový humor a satiru! Nejlepší humoristicko-satirická kniha světové literatury!

Říká se, že život tropí hlouposti a holá skutečnost někdy předčí nejfantastičtější výmysly. Bylo tomu i v případě Haškově. Švejk je dnes přeložen do cizích jazyků a počet jeho vydání dosahuje několik desítek milionů. Kdo se rád toulá po starém Žižkově, zajde si možná ke starému domu ve Vlkově (dříve Palackého) ulici čp. 628, na jehož žluté omšelé fasá-

dě byl starý oprýskaný nápis: Restaurace Jugoslavie. Nevím, jestli se pražské památkové péči podařilo tento nápis uchovat, i když je pamětihodný. V dobách popřevratových tu totiž panoval restaurátér Kostrakievič, člověk požívající úcty, jehož bratr, lékař, byl po určité době žižkovským starostou. Jeho restaurace a vinárna byla také vyhledávaným místem a vábila k posezení i k Haškovu bohému.

*Dr. Radko Pytlík,
Literární pohlednice, Stará Praha
3/1994, roč. IV.*

Je velikým štěstím,

že jsem se naučil chodit po tyčkách plotu!

Ukázka, jak to vypadalo v třetím roce po zbudování rodinných domků v jejich okolí. Jsou to scény z pověstné Flory v Praze na Královských Vinohradech:

Hromady bahna, trosky a šterku jsou dosud před každým téměř domkem, a vznikly jednak po kanalizaci, kladení vodovodu, plynovodu a elektrického kabelu, jakož i tzv. úpravy komunikací. Postupuje se totiž tak: upraví se kus terrainu, ať pro jízdní dráhu nebo chodník, ale odkopaná hlína, která tu je jílovatá a mazlavá, nahází se na hromady, tam, kde je to nejbližší. Táže-li se někdo, co se s tou hlínou bude dít, odpoví se mu: „To se odveze!“ Než v tom je právě háček: samo se to neodveze a po roce, když se dělá už velký kraval v novinách, začnou se hádat mezi sebou všichni, kdo tu kopali, tj. kanalizace, vodáci, plynaři a elektrika, oni že to neudě-

lali. Nakonec to neodveze nikdo a ponechá se dešti na starost, aby tyto hromady změnil v bláto a snad během dvaceti let odplavil. Každá snaha zřídit mezi těmito vrchy a roklinami řádné cesty je zbytečná, poněvadž bahno z neodvezených hromad hlíny po lijácích a za jarního tání každou cestu a cestičku zatopí. Zřízení chodníků pak na neusazeném a neupraveném podkladu se naprosto neosvědčilo, chodníky velikým nákladem zřízené se propadly v místech, kde vedena kanalizace atd. na půl metru hluboko. Ostatně není to jen kolonie 62 rodinných domků a několika činžáků na Floře, jež takto trpí neupraveností cest. Ať se někdo podívá na hořejší Fochovu třídu (dnes Vinohradská) nad náměstím krále Jiřího k Olšanům a do ulic vpravo a vlevo od této třídy vedoucích. Shledá tam situaci úplně podobnou.

Žádný vůz neodváží se do těchto končin zajetí, protože ani čtyřmi páry koní by se nevytáhl. Proslulý chodec kolem zeměkoule, který dvakrát vykonal cestu kolem světa a přišel náhodou též do Prahy, hledal jednoho dne žurnalistu v známé kolonii rodinných domků na vinohradské Floře. Dojel šťastně až k vinohradské remise elektrikou a odtud vydal se odvážně na území, proslulé již v starých pověstech pražských trvalým zemětřesením, tj. stále pohyblivou, blátivou půdou, jež každým táním sněhu a deště stává se pro osamělé chodce, netáhnoucí za sebou kanoe, životu nebezpečnou bařinou... „Chodec kolem zeměkoule“ však po pěti krocích, v místech, kde v blátě utonul lovecký pes, jehož pomník by tam měl trčeti, zabořil se po kolena a seznal moudře, že tudy to asi nepůjde. Vrátil se tedy a dal se pro-

středkem silnice, třikrát opět propadlé do bezedných hlubin mazlavého jílu. Díky své odvaze, jež nezalekla se ani pralesů, ani džunglí, ani pouště... dospěl k uličce hodné svého jména, a teprve v nedávných dnech nazvané „Úzká“. Šibeniční humor obyvatelů Flory připsal k tomuto názvu „Úzká“ – „kluzká“.

Kterak se stalo, že na své pouti touto cestou k známému redaktoru nezahynul, vysvětloval takto: „Je štěstím velikých, že naučil jsem se chodit po tyčkách plotu jako po provaze. Jak jste se sem mohl odstěhovat s nábytkovým vozem? Jak vám přivezou uhlí?“ Hostitel redaktor povzdychl! „Milý – ve světě zkušený, ale přece jen nezkušený muži! Tážete se, jak jsem se sem odstěhoval? Vyčkal jsem, až zamrzla Vltava a také zdejší bařiny zamrzly. Jedině tak může se sem dostat vůz.“

Telefnní ústředna - Fibichova ulice (Arch. B. Kozák)

„A dojde-li vám uhlí v takovémto počasí?“ „Nu – tak se ten vůz sem nedostane... to je přece docela jednoduché...“ Cestovatel po světě zakroutil hlavou. „Prosím vás... vysvětlíte mi aspoň jedno. Tu a tam zahlédl jsem kousek něčeho, co bylo kdysi už chodníkem. Jsou tu ještě patrné stopy dláždění... nepocházejí zbytky mosaiky snad z doby římské?...“

Redaktor se dal do pustého smíchu! „Co vás napadá! Z doby římské! Myslíte, když se tady říká „Flora“, že tu byl snad nějaký římský tábor, ne? Ty zbytky po dláždění jsou staré sotva rok! Je vidět, že nebyl jste už velmi dlouho v Praze a nepamatujete se tedy, že u nás máme svůj zvláštní systém zřizování ulic. My začínáme od svrchu, víte! Vydláždíme si pěkně jízdní dráhu a po případě i chodník kolem novostavby a máme týden z toho radost. Asi za týden přijdou kopat buď kanalizaci nebo přípojku k ní a v dláždění vykopají na metr širokou strouhu. Když ji pak zase zasypou, ani je nenapadne rozkopané místo předlážditi a dát do dřívějšího stavu. Země se hezky sseďne, propadne se na půl metru hluboko, a víc se o to nikdo nestará. Když naprší do té jámy voda, a někdo po tmě do ní šlápne, je tam po pás. Ale to nic není. Po druhé se dláždění rozkopá po čase, když přijdou klást vodovod, po třetí když kladou plynovod a po čtvrté když kladou elektrický

kabel. Vedou-li ulicí elektriku, rozkope se po páté. A po každém tomhle kopání zůstane támhle hromada hlíny, tuhle hromada hlíny, kterou nikdo nechce odvést, támhle díra, tuhle díra, kterou teprve nikdo nechce odvézt, poněvadž se díry neodvážejí. Z těchto hromad a jam vznikají pak ony Alpy, propasti, jezera, tůňe a bláto... Měl jste veliké štěstí, že vás napadlo balancovat po plotě. Tuhle se nám tu právě topil jeden školáček, na štěstí včas jsme mu hodili záchranný pás na laně... to máme totiž pro všechny případy v každé chalupě pohotově...“ Cestovatel se zamyslel. „Pane... vydám se po třetí pikla práví událost vzněšky na cestu kolem světa a v šesti letech se vrátím. Přijdu vás zase navštívit, poněvadž jsem opravdu zvědav, zdali do té doby...“ Redaktor ho přerušil: „Zdali do té doby to tu bude v pořádku? Zaručit vám to nemohu, ale pro jistotu... obejděte ten svět bez přestávky třikrát a teprve pak se přijďte podívat. Dost možná, že se k nám pak dostanete suchou nohou...“

Z archivu KPŽ, Rokycanova 3

Augustin Bergr vzpomíná

*Tichá zahrada mrtvých duší, místo, kam přilétají vzpomínky: Olšanské hřbitovy. Jsou odpočinkem mnoha těch, kteří žili, milovali se i plakali. Leží tu i Augustin Bergr (*11. 8. 1861, Praha, +11. 6. 1945), choreograf a baletní mistr Národního divadla a jeho krásná manželka primabalerína Giulietta Paltrinierová (* 6. 1. 1866 Modena – Itálie, + 28. 11. 1889 Praha)*

Kniha Vzpomínky Augustina Bergra je plná vzpomínek nejen na krásný vztah dvou umělců, ale také na období, kdy se balet definitivně vymanil z cirkusových šapitů a zařadil se k vrcholnému divadelnímu umění, po bok opery a činohry. Otevřeme tedy knihu...

...Augustin Bergr stál na Olšanském hřbitově, nad hrobem těch, které měl velmi rád. Vzpomínal: „Když se vdala dcera Boženka v roce 1915, maminka zůstala u nás, už ji také překonávalo stáří, tu dobrou, droboučkou čiperku, která se tak ráda o všechno starala. Od dětství byl jsem takřka stále s ní. Starala se o mne až do smrti a její smrt se mne děsivě dotkla. Pochovali jsme ji tady, na Olšanských hřbitovech, do hrobky, v níž spal už tatínek a Giulietta. Zaplakal jsem nad hrobem. Vzpomínal jsem, jak 3. června 1884 začala osudem prisouzená nová etapa mého života: Jel jsem tenkrát se svým přítelem malířem Holzerem do Vídně obhlédnout balet Excelsior. Byl jsem připraven na velký balet. Věděl jsem, co dovedou Italové vytvořit v baletním umění!“

Do Dvorní opery měli rezervované dva lístky na večerní představení Excelsioru.

Bergr slyšel a četl o skvělé baletní výpravě Excelsioru v provedení jeho autora, milánského Luigi Mazottiho, i o jeho vítězné cestě světem. Ale to, co ve Vídni viděl, přece neočekával a byl tím přímo ohromen. Výkon baletního sboru dam a pánů, dětí a především primabaleríny a sólového tanečníka i celého baletního souboru, to vše bylo pro Bergra nezapomenutelné.

Vrátili se do Prahy a šli rovnou za ředitelem Národního divadla. Bergr mu řekl o návštěvě Vídně a o svém okouzlení baletem, ale dodal: „Neodvážil bych se tento balet vypravit bez důkladné pomůcky,

musel bych mít jeho choreografii a také k dispozici personál, kterého je málo. Museli bychom přibrat tanečnice, baletní sbor, pány ze sboru.“ Ředitel Šubrt se usmíval: „Už jsem o tom uvažoval,“ řekl,

„dopíšeme do Milána o dobrou primabalerínu.“ Bergr kývl, že by se to snad odvážil. Začal hned s chutí pracovat.

Po několika dnech psal Mazotti z Milána, že by proti provedení Excelsioru nic nenamítal, bude-li výprava pod dohledem choreografa a bude-li zapláceno autorské právo tři tisíce franků. Ředitel Šubrt napsal ještě do Vídně, je-li někdo, kdo by řídil baletní výpravu Excelsioru. Dostal hned odpověď, doporučení Enrica Borriho, tanečníka v Lipsku. Vyjednáno bylo také účinkování s Giuliettou Paltrinierovou, diplomovanou primabalerínou, „della scuola di ballo alla Scala“ v Miláně, dirigované známým maestrem Cesarem Coppinim. Byla to tehdy nejlepší baletní škola na světě.

Ředitel Šubrt ji hned angažoval jako primabalerínu za měsíční gáži 150 zlatých a honorář 3 zlaté za každé vystoupení. Přijela do Prahy v doprovodu své příbuzné Savigny.

Augustin Bergr byl právě v plné práci v baletním sále, když pro něj vzkázal ředitel Šubrt, aby hned přišel k němu do kanceláře. Chtěl ho představit nové primabaleríně Giuliette Paltrinierové a její společnosti Savigně.

Něžná krása mladistvé Italky, sotva dvacetileté, zteplilé, štíhlé, vysoké brunetky, Bergra překvapila. Začal s ní hned hovořit italsky, jeho vlastina jí očividně udělala radost. „Usmívala se a tiskla mi ruku,“ zasněně vzpomínal Bergr, „měla

překrásné, hluboké oči. Bylo v nich něco záhadného, jakoby v nich byl ukryt nějaký nevypověditelný smutek – vyjadřovaly však její krásnou duši, její lásku k umění a ke všemu, co dýchalo životem.“ Bergr se při pohledu do těch očí zachvěl.

Opětoval stisk ruky, zatočila se mu hlava. Rázem si uvědomil, že pro něho nová primabalerína znamená víc než královna. Při pohledu do její očí ztratil veškerou sebejistotu. Když se pak rozcházeli, primabalerína znovu projevila radost, že mluví dobře italsky. Řekla, že si tak připadá, jako by byla v Miláně.

Příští den přijel Enrico Borri. Bergr vzpomíná: „Večer se hrála Rozkošného Popelka s mým velkým baletem. V divadle byli Paltrinierová i Borri. Prohlásili, že se

jim balet velmi líbí a obdivovali zvláště mé baletní umění. A já byl šťasten, že jsem se líbil Giuliettě.“

Nastaly pilné zkoušky. Byla to vysilující, úporná práce. Paltrinierová pomáhala Bergrovi i Borrimu, jenž Excelsior aranžoval, ale vůbec v něm netančil. Chtěl zůstat v Praze jen přes premiéru a snad na dvě, tři představení, neboť měl pevné angažmá v Lipsku.

Ve Vídni Excelsior hráli jen v mimickém provedení bez slovního textu, kdežto u nás v Praze byl obohacen o verše Jaroslava Vrchlického. „Giulietta, zvyklá na milánskou mimickou školu, se tomu divila, ale líbilo se jí to, když jsem jí přeložil slova Vrchlického. Prohlásila, že hra

Giulietta Paltrinieri.

je tak mnohem srozumitelnější,“ usmíval se mistr.

Bylo to v červenci. Vedra byla chvílemi nesnesitelná, ale cvičili celé dny. V divadle se konaly horečné přípravy. Jevišťe bylo dozadu rozšířeno, upravovaly se figuríny, došlé z Milána, a skvělá výprava. Vše tonulo v napjatém radostném očekávání. Premiéra byla ohlášena na 1. srpen. Augustin Bergr a Giulietta Paltrinierová začali cvičit.

„Už při zkoušce á c h j s e m byl okouzlen Giuliettínými úchvatnými uměleckými výkony, plnými gracie a virtuosní technické dokonalosti.

Zbožňoval jsem ji a poznával jsem, že jí také nejsem lhostejný. Zdálo se mi, že jsem nejšťastnější člověk na světě. Bylo toho štěstí znenadání tolik, že jsem se chvílemi obával, aby mi je osud nevzal – snad to byly náznaky, předzvěsti mého pozdějšího zoufalství. Ještě jsme ani nevystoupili v prvním představení a už jsme se poprvé políbili. Bylo to v baletním sále, kde jsme zůstali chvíli před polednem sami.

Miloval jsem tu skvělou, jemnou, nevýstižně něžnou partnerku a ona mne milovala též. Giulietta byla okouzlena krásou Prahy, líbilo se jí v novém, moderním, skvělém divadle, v němž poznala

svého ‚caro Augusto‘, jak mě nazývala, když mi svěřila, že je stejně šťastná jako já... Vidím stále v duchu při vzpomínce na Excelsior, jak na jeho začátku Duch dějin, jehož hrál Šimanovský, přechází s kosou jeviště beze slova a přece takovým způsobem, že to snad někdo jiný lépe, výstižněji a účinněji nedokázal. Krásně plynuly Vrchlického verše...

A co jsme dokázali při svých skromnějších poměrech v baletu! Tančilo dvaatřicet dam a čtyřiašedesát dětí baletního sboru, dvanáct figurantů, dvanáct tramaninů, členové a členky sboru, studenti, komparsy, po stranách osmačtyřicet žen a mužů, dvanáct cherubů.

Když jsem tančil ve své úloze Otroka s Giuliettou-Civilizací, byli jsme vyvoláváni na otevřenou scéně nadšeným, dlouhým potleskem. Úspěch byl obrovský, Šubrt byl nadšen. Vždyť měl divadlo úspěchem Excelsioru na delší dobu zajištěno,“ Bergr povzdychne, nadšení z úspěchu je stále živé.

Se vzpomínkami baletního mistra Augustina Bergra se setkáme ještě v příštím čísle ŽL.

*Z knihy
Vzpomínky Augustina Bergra volně napsala J. Polanecká*

Zavinil to pan Bell

Ano, všechno zavinil americký fyzik skotského původu Alexander Graham Bell, který vynalezl mikrofon a v roce 1876 zkonstruoval první použitelný telefon. Na území Prahy telefon poprvé promluvil 21. května 1881. Majitelem této soukromé linky byl vysočanský statkář a cukrovarník Bedřich Frey.

V téměř roce byla ustavena soukromá společnost, v jejímž čele stál syn známého českého historika Františka Palackého, Jan. Ten spolu se stavitelem Benediktem Barochem a vídeňským bankéřem Jindřichem Braunem získal koncesi na zřízení telefonů v Praze a vybudování telefonní ústředny. Umístili ji ve třetím patře domu U Rychtrů na Malém náměstí čp. 459. Měla jedenáct účastníků, mezi nimi obchodníka L. J. Pohla z Havířské ulice a také pana V. J.

Rotta z Malého náměstí. Zprvu sloužili v ústředně muži, ale protože prý netrpělivým abonentům do telefonu někdy hrubě nadávali, vystřídal je jemné dívky. Ty seděly u pultu, před sebou svislou desku, v níž bylo tolik otvorů, kolik měla ústředna účastníků. Každý majitel telefonu měl svůj kolíček na kabelu uloženém v pružné ocelové spirále. Telefonistka měla na uších sluchátka, před ústy mikrofon. Volající zatočil klikou a na přístroji v ústředně to zazvonilo. „Telefonní ústředna,“ ohlásila se slečna. „Tady firma Pohl, telefon číslo 2, prosím spojte mne s obchodem pana Rotta,“ řekl pan Pohl a připojil informaci, že pan Rott má telefon č. 8. Slečna vytáhla kolíček a ten vklouzl do svého otvoru jako had do díry. Tak to bylo na začátku. Dnes jedna skříň Siemens, typ EWDS, za provozu, jemuž se říká digitální,

obslouží v průměru až 1600 účastníků. Tato skříň v moderním provedení má výšku 240 cm, šířku 100 cm a hloubku 50 centimetrů.

Prvního ledna 1983 převzala veškeré telefonní podnikání v Praze státní správa. To

už měla Praha 600 přípojek a tři ústředny, označené římskými číslicemi: I – meziměstská ústředna v Jindřišské ulici, II – místní ústředna na Malém náměstí, III – místní ústředna v Jindřišské ulici. To bylo sedm let poté, co se na lince Brno-Vídeň uskutečnil první meziměstský hovor z našeho území, a čtyři roky poté, co volal do Vídně první Pražák..

Do konce 19. století stoupla kapacita místní ústředny v Jindřišské ulici na 2000 přípojek a spolu s ústřednou na Malém náměstí umožnila připojení 2880 účastníků. V roce 1902 byla ústředna na Malém náměstí definitivně zrušena a telefonní provoz se do nadačního domu U Rychtrů nikdy nevrátil.

Na počátku nového století se po Praze začaly rozrůstat i telefonní automaty a veřejné hovorny. Ty první byly na pražských nádra-

žích, celnicích a poštovních úřadech. Ze zdí i střech domů postupně mizelo vzdušné vedení ze železného pozinkovaného drátu. Podzemní kabelizace pražské sítě postoupila tak, že do roku 1914 její délka v Praze činila 7153 metrů.

V roce 1922 se Praha dočkala prvních automatických ústřední – v Jindřišské ulici, na poštovních úřadech na Vinohradech a na Smíchově. Zvolený stotisícový systém pražské sítě vyžadoval i změnu dosavadních účastnických čísel ze čtyřmístných na pětimístná. Tento stav trval až do roku 1927, kdy došlo k úplnému převedení všech účastníků pražské sítě na automatický provoz. Ústředna v Jindřišské ulici byla rozšířena o další kapacitu 20 tisíc přípojek. Ústředny na Smíchově a na Vinohradech byly dobudovány na plánovanou kapacitu po 6 tisících přípojkách. Tak bylo dosaženo původně projektované kapacity pražské sítě v počtu 32 tisíc přípojek. Je nasnadě, že se vedle rozšiřování telefonní sítě v Praze rozvíjela telefonizace také v celých Čechách.

Rozvoj telefonů v Praze zahrnoval také významná díla v oblasti meziměstského spojení. Za prvních deset let Československé republiky bylo vybudováno jen pro Prahu 127 meziměstských a mezinárodních vedení, která byla připojena na osmdesát pracovišť nově vybudované meziměstské ústředny v Praze na Žižkově, ve Fibichově ulici. Ta byla slavnostně uvedena do provozu 19. června 1927. Ústředna byla vybavena manuálními přepojovacími systémy Siemens-Halske se žárovkovým návěštěním. Přes značnou automatizaci tu bylo zaměstnáno na 350 pracovníků, z nichž značnou část tvoři-

ly spojové manipulanky ve třech směnech. Žižkovská ústředna v době značného růstu telefonizace Prahy ulehčila – spolu s dalšími ústřednami v jednotlivých pražských čtvrtích – funkci dosavadní telefonní ústředny v Jindřišské ulici. Meziměstský provoz převzala na dlouhá léta jako jediná.

Rozměrná budova pražské meziměstské telefonní a telegrafní ústředny, postavená v letech 1922-1925 podle projektu architekta Bohumíra Kozáka, zasahuje do tří ulic – Fibichovy, Křížkovského a Kubelkovo.

Její dvě sloupové věže jsou dobře patrné na obzoru Prahy při pohledu z návrší na levém břehu Vltavy. Průčelí do Fibichovy ulice zdobí čtyři plastiky od Ladislava Kofránka z roku 1926.

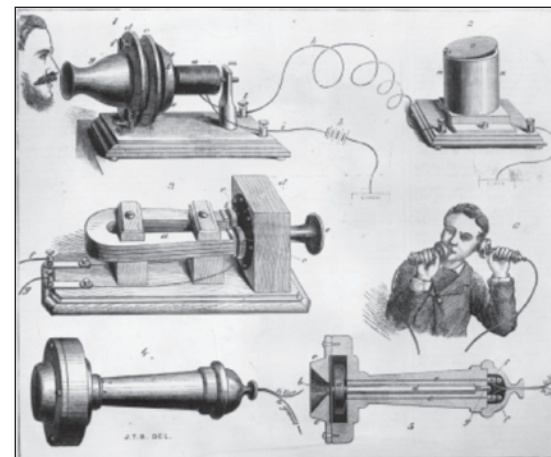
K desátému výročí vzniku Československé republiky byla vydána série deseti jubilejních známek – je na ní devět pohledů na nejrůznější významné objekty Čech, Moravy a Podkarpatské Rusi, na desáté, tříkorunové známce, je portrét T. G. Masaryka. Zelená padesátihaléřová známka přináší obraz telefonní a telegrafní ústředny v Praze na Žižkově.

V 70. letech vyrostl na Žižkově nový telekomunikační komplex v Olšanské ulici. Vedle administrativních budov se novou dominantou Žižkova stala především ústřední telekomunikační budova – novofunkcionalistická stavba tvořená třemi křídly s věží. Byla postavena v letech 1973 až 1976 podle projektů architektů J. Cubra, J. Hrubého, Z. Pokorného, F. Štráchala a V. Oulíka.

Až do „sametové revoluce“ byly telekomunikace státní. Převrat vytvořil předpo-

klady pro radikální změny v ekonomické oblasti, přeměnu telekomunikací a modernizaci sektoru včetně transformace vlastnických poměrů. V rámci původní Správy pošt a telekomunikací – SPT Praha začaly už v roce 1990 přípravy na modernizaci telekomunikační sítě, na vznik akciové společnosti a přeměnu podniku v moderní konkurenční schopnou společnost. V září 1991 byl založen společný podnik SPT Praha a konsorcia Atlantis West B. V. pro provozování mobilní celulární telefonní sítě a datové sítě. V září

1993 schválila vláda privatizační projekt, na jehož základě byl SPT TELECOM k 1. lednu 1994 transformován v akciovou společnost a tzv. zbytkový podnik. Rovněž byla zprovozněna i první část digitální překryvné sítě SPT TELECOM. Roku 1994 našlo v druhém kole kuponové privatizace majitele všech 26 % vyčleněných akcií SPT TELECOM a. s. Obligace emitované 11. července 1994 se okamžitě uplatnily na finančním a kapitálovém trhu. Současně s transformací vlastnických poměrů pokračoval proces razantní modernizace celého podniku. V březnu 1994 byla zřízena dvoumiliontá hlavní telefonní stanice, v červnu 1994 překročila hustota hlavních telefonních stanic na sto obyvatel

číslo dvacet. V červenci téhož roku dokončil SPT TELECOM a. s. výstavbu nových digitálních tranzitních ústřední.

Nejvýznamnější událostí roku 1995 se stal vstup strategického partnera – mezinárodního konsorcia TELSOURCE. Kapitálová injekce a know-how, které přišly do SPT TELECOM v Olšanské ulici, umožnily zahájit přeměnu národního telekomunikačního operátora v moderní flexibilní a zákaznický orientovanou společnost. Zatímco v roce 1989 bylo v České republice celkem 2,9 milionu telefonů, přerostl jejich počet v roce 1996 (podle Statistické ročenky) číslo 4 miliony. Tento počet nezahrnuje telefony mobilní.

Jaká je současnost? SPT TELECOM a. s. realizuje rozsáhlý investiční program zaměřený na modernizaci a rozvoj telekomunikační sítě a rozšíření poskytovaných služeb. Zřizuje a provozuje – s výjimkou rozhlasových a televizních vysílačů – telekomunikační síť na území celé České republiky. Budoucnost patří telekomunikacím.

Do strategických cílů si SPT TELECOM dává například přeměnu infrastruktury, tak aby do roku 2000 byla telekomunikační síť z 80% digitalizovaná, aby byla zcela nahrazena meziměstská analogová síť a zkvalitněna její architektura.

SPT TELECOM navazuje na dlouholetou tradici, která byla vždy na evropské špičce. Vždyť od okamžiku, kdy v roce 1876 pan A. G. Bell získal patent na svůj vynález, uplynulo pouhých pět let, než první telefon zazvonil i v Praze. A to tenkrát šla technika dopředu přece jen trochu pomaleji než dnes...

Z knihy: Nová „Kniha o Praze 3“ (Vydavatelství a nakladatelství MILPO, editor Pavel Augusta)

14. ROČNÍK
MEZINÁRODNÍHO
HUDEBNÍHO
FESTIVALU
V MĚSTSKÉ ČÁSTI
PRAHA 3

Pod záštitou
Ministerstva kultury ČR
a MČ Praha 3

Motto:
Milý krašný a milovaný Žižkov!
Jednou jsem kdysi napaal,
že je to nejkrásnější město
na světě.
A opravdu byl!
Jaroslav Seifert

NEKONVENČNÍ ŽIŽKOVSKÝ PODZIM

doc. Jiří Hošek
zakladatel a umělecký garant

ŽIŽKOV
2010
EVROPSKÁ REPUBLIKA KULTURY

23. září
až
18. listopadu 2010

Uážení přátelé,

opět se sejdeme na našem hudebním festivalu, na Nekonvenčním žižkovském podzimu. Důvod, proč tato ojedinělá hudební událost vznikla právě na Žižkově, není náhodný. Umělecký ředitel festivalu Jiří Hošek, jeden z nejvýznamnějších violoncellistů dneška, bydlí také v žižkovské lokalitě. Kromě svého působení v oblasti vážné hudby reprezentuje i žánr hudby populární. Na festivalových koncertech, rozdělených do tří abonentních řad, účinkují především umělci, kteří mají osobní vztah k obvodu Prahy 3.

Jiří Hošek prostřednictvím své bohaté festivalové dramaturgie už léta připravuje návštěvníkům festivalu nejen krásné umělecké zážitky, ale současně napomáhá setkávání lidí nejrůznějších skupin obyvatelstva. Pod záštitou Městské části Praha 3 a paní starostky Mileny Kozumplíkové, a v rámci spolupráce všech zúčastněných subjektů tak festival i jeho dramaturg Jiří Hošek přispívají nejen k uvědomění kulturního významu Žižkova, ale také k rozvoji duchovních hodnot současné společnosti.

Redakce

Žižkovské listy, čtvrtletník Klubu přátel Žižkova. ČÍSLO 47.

Sestavila Jiřina Polanecká. Redakčně upravila Ivana Jenišťová.

Grafická úprava a tisk Denisa Halašová. Pro vlastní potřebu vydal v říjnu 2010 KPŽ, Blahoslavova 2, 130 00 Praha 3, tel. 242 449 859, 731 288 425.

Email: kpz@volny.cz

www.zizkov-praha3.info